

نقش ترویج کشاورزی در حفاظت از منابع آب کشاورزی: یک تحلیل محتوای کیفی

مریم شیرخانی^۱، رضا موحدی^۲، موسی اعظمی^۲ و حمید بلالی^۲

۱- دانشجوی دکتری ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان (mshirkhani950@yahoo.com)

۲- دانشیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران

چکیده

هدف از انجام این پژوهش، واکاوی نقش ترویج کشاورزی در حفاظت از منابع آب کشاورزی در دشت ماهیدشت شهرستان کرمانشاه بود؛ که با استفاده از تحلیل محتوای کیفی به شیوه قراردادی به انجام رسید. روش نمونه گیری در پژوهش حاضر از نوع نمونه گیری هدفمند بوده و به شیوه گلوله برفی اجرا شد. گردآوری داده ها نیز به روش مصاحبه عمیق و نیمه ساختارمند با مطلعان کلیدی از ۱۰ سازمان مرتبط با بخش منابع آب کشاورزی در چهار گروه شغلی مدیران، کارشناسان، محققان و اساتید دانشگاه انجام شد (N=51). تحلیل داده ها همزمان با گردآوری آن ها و با کمک نرم افزار MAXQDA¹⁰ انجام شد. همچنین تحلیل محتوای اسناد مرتبط با موضوع پژوهش نیز صورت پذیرفت. براساس نتایج فرآیند تحلیل محتوای کیفی، پنج مقوله اصلی و ۱۱ مقوله فرعی استخراج شد. مقوله های اصلی که معرف نقش ترویج کشاورزی در حفاظت از منابع آب کشاورزی هستند شامل بهبود وضعیت فرهنگی-اجتماعی، بهبود وضعیت اقتصادی بهره برداران، بهبود سیاستگذاری ها، بهبود تعاملات سازمانی و نهادی و تغییر رفتارهای بهره برداری از منابع کشاورزی است. ایفای این نقش های کلیدی توسط ترویج کشاورزی، به منظور کمک به حل بحران آب، ضروری است؛ اما این مهم در شرایط کنونی امکان پذیر نیست و باید اصلاحات لازم در اهداف، رویکردها، روش ها، محتوای برنامه ها، ساختار و سازمان و گروه هدف ترویج صورت پذیرد.

واژه های کلیدی: ترویج کشاورزی، حفاظت از منابع آب کشاورزی، تحلیل محتوای کیفی